

RAPORT PRIVIND ANALIZA PROGRAMELOR DE INTEGRARE SOCIALĂ ȘI LIMBA ROMÂNĂ PENTRU CETĂȚENII STRĂINI AFLAȚI PE TERITORIUL ROMÂNIEI

Smaranda Witec

Cuprins

Scopul cercetării	3
Obiective, metode și etape de cercetare.....	3
Metodologie	3
Prezentare generală	4
I. Dreptul național și drepturile fundamentale în orientarea socială– pe domenii.....	5
1. Principiile principale ale Constituției și ale valorilor societății Principalele norme juridice predate.....	5
2. Interzicerea și protecția împotriva discriminării	5
II. Metodologia fundamentării predării dreptului național și a drepturilor fundamentale	13
III. Evaluarea impactului predării aspectelor de drept ca parte a programelor de orientare socială	14
IV. Concluzii și recomandări	15
Referințe bibliografice	16
Anexa 1	17
Anexa 2	18

Scopul cercetării

Scopul acestui raport este de a evalua potențialul programelor de orientare socială și învățare a limbii române pentru a încuraja înțelegerea reciprocă și a combate intoleranța.

Obiective, metode și etape de cercetare

A fost realizată o analiză suplimentară a programelor de pregătire lingvistică și integrare socială identificate în România, în baza unui cadru analitic comun și coerent pentru toate contribuțiile naționale ale țărilor partenere în proiect. Pornind de la descrierea generală a cursurilor de limbă română și/sau a modulelor de orientare socială din rapoartele anterior, au fost evidențiate zonele în care străinii află despre drepturile și obligațiile lor fundamentale și despre importanța diferitelor instituții de stat.

Metodologie

Au fost folosite documentarea, analiza de documente, precum și solicitări de informații și, acolo unde a fost necesar, discuții cu furnizorii de servicii și beneficiarii orientării sociale, în special în vederea evaluării elementelor de succes și nereușite ale programelor actuale și a inițiativelor de sprijin și a indicării practicilor promițătoare.

Pentru desk- research au fost folosite următoarele surse de informații:

- datele publice și răspunsul la solicitarea de informații din partea echipei de proiect din partea Inspectoratului General pentru Imigrări - informații cu privire la programul de integrare socială care cuprinde și cursurile de limba română și activități de orientare culturală/socială.
- curricula publică acursurilor de limbă română pentru străini a Facultăților de Limbi Străine din patru mari centre universitare din România, respectiv Universitatea din București, Babes- Bolyai University, Cluj, Alexandru Ioan Cuza University, Iași și Universitatea de Vest, Timișoara.
- curricula generală a Centrului de limbi străine FIDES
- informații Institutul Cultural Român
- publicațiile, proiectele și recomandările Institutului Intercultural Timișoara au reprezentat de asemenea o sursă importantă de informații- a se consulta anexele.

Limite ale analizei

Rata de răspuns la solicitarea de informații publice a fost foarte scăzută, singura instituție care a răspuns a fost Inspectoratul General pentru Imigrări care funcționează în cadrul Ministerului Afacerilor Interne. Din păcate, Ministerul Educației Naționale nu a oferit un răspuns. Nu există date de conținut cu privire la tema analizei, ci doar date generale.

Prezentare generală

Limba română pentru străini

Este unanim recunoscută importanța cunoașterii limbii oficiale a societății gazdă pentru reușita integrării migrantilor. De câțiva ani, sub impulsul valului de migranți dar și al cerințelor de conformare la cadrul european în acest domeniu, a început organizarea de cursuri de limba română pentru solicitanții de azil și refugiați, în centrele regionale ale actualului Inspectorat General pentru Imigrări. Din 2004, printr-o ordonanță guvernamentală, accesul la cursuri gratuite de inițiere în limba română a fost extins pentru toți cetățenii străini cu drept de ședere legală în România. Metodologiile pentru punerea în practică a acestor prevederi la scară națională, au fost însă adoptate doar în noiembrie 2009.

Programele de predare a limbii române pentru străini și cursurile de orientare culturală urmaresc o programă standard sau se construiesc de către profesor împreună cu cursantul, în funcție de necesitățile acestuia. Orice programă include însă obligatoriu noțiuni fundamentale de gramatică, lexicul de bază și structuri specifice limbajului viu pentru interacțiunea în situații concrete. Orice programă atinge cele cinci abilități fundamentale (înțelegerea limbii vorbite, exprimarea orală, înțelegerea limbii scrise, redactarea corectă a unui text scris, interacțiunea în conversație), dar pune accentul pe abilitățile necesare scopului cursantului.

Curriculum-ul de limba română ca limbă străină, pentru copii, urmărește sprijinirea învățării limbii române, prin intermediul unui curs pregatitor cu durata de un an, astfel încât, la sfârșitul acestuia, participanții să poate fi integrați în sistemul de învățământ românesc, în clase corespunzătoare vârstei acestora. Având în vedere diferențele de vârstă, curriculum-ul de limbă română pentru copii este elaborat, în mod adecvat, pe trei niveluri de studiu:

- nivelul I: 6-10 ani
- nivelul II: 11-14 ani
- nivelul III: 15-18 ani

Pe parcursul anului școlar, prevăzut pentru cursul de învățare a limbii române, numărul de ore alocate fiecărui nivel de studiu va fi stabilit în funcție de vârsta elevilor și de țara de origine. Obiectivele centrale ale studierii limbii române constau în dezvoltarea competențelor elementare de comunicare orală și scrisă ale copiilor, în familiarizarea cu principalele elemente de cultură și civilizație specifice spațiului de adopție și în motivarea acestora în vederea integrării în noul mod de viață. În acest sens, este absolut necesar să se țină cont de contextul aparte în care se desfășoară activitățile de predare/ învățare și de profilul psihopedagogic.

Limba de predare

Cursurile de limbă română se predau fie folosind o limbă de sprijin (engleza, franceza, germana etc.) fie direct în limba română (variante nerecomandabile începătorilor). În cele două cazuri se folosesc metodologii diferite.

Profesorii au o pregătire specială și o bună experiență în predarea limbii române cetățenilor străini.

Materialele de curs

Profesorul adaptează materialele de curs metodei alese împreună cu cursanții și construiește aceste materiale - pornind de la o multitudine de manuale, gramatici și culegeri de exercitii existente – în funcție de necesitățile și ritmul de progresare ale cursanților.

Cursuri de orientare socio-culturală

În România, atât adulții rezidenți din țări terțe, cât și persoanele adulte care au dobândit o formă de protecție, precum și cetățenii statelor membre ale Uniunii Europene și ale Spațiului

Economic European, au dreptul la un curs gratuit de orientare socio-culturală. Desfășurarea cursului de orientare socio-culturală este responsabilitatea Ministerului Afacerilor Interne, prin Inspectoratul General pentru Imigrări. În fiecare județ există un birou al Inspectoratului General pentru Imigrări. Aceste birouri au de asemenea sarcina de a elibera permise de ședere pentru străini.

Pentru cursul de orientare socio-culturală nu există, la 1 aprilie 2018, o programă oficială sau o metodologie de organizare.

În cadrul proiectelor organizate de Institutul Intercultural Timișoara în 2010 și 2011, cursurile de orientare socio-culturală au cuprins următoarele unități de învățare: Despre România, Despre români, Locuința, Mijloacele de transport, Munca, Educația, Sănătatea, Bani și bugetul familiei, Drepturile și obligațiile cetățenești, Hrana, Sărbătorile la români, Relațiile de familie, Viața socială – timp liber, Adaptare culturală și integrare socială. Aceste unități conțin informații utile despre fiecare din aceste domenii, precum și exerciții și texte pentru lectură.

Manualele elaborate în cadrul proiectelor implementate de Institutului Intercultural Timișoara au fost concepute de o echipă de cadre didactice coordonate de Universitatea de Vest din Timișoara. Manuale, precum și alte suporturi didactice, se găsesc pe site-ul www.vorbitiromaneste.ro - vezi anexe.

I. Dreptul național și drepturile fundamentale în orientarea socială – pe domenii

1. Principiile principale ale Constituției și ale valorilor societății Principalele norme juridice predate

Informațiile despre valorile europene, drepturile omului, Constituția României, precum și despre infracțiuni și responsabilitățile penale sunt predate în timpul sesiunilor de orientare culturală.

2. Interzicerea și protecția împotriva discriminării

- **Principalele norme juridice**

Solicitanții de azil, persoanele cu o formă de protecție și cetățenii străini cu drept de ședere pe teritoriul României beneficiază de sesiuni de informare și consiliere cu privire la accesul la drepturile sociale prevăzute de lege, respectiv: sănătate, educație, piața forței de muncă, beneficii sociale, locuințe, drepturi cetățenești etc.

De asemenea, în cadrul sesiunilor de orientare culturală sunt predate informații privind valorile europene, drepturile omului, Constituția României precum și informații legate de infracțiuni și răspunderea penală.

- **Instituții principale și alți actori sociali**

Informații cu privire la atribuțiile instanțelor judecătorești în procedura de stabilire a statutului de refugiat sunt furnizate în timpul sesiunilor de consiliere juridică.

Alte tipuri de informații pot fi furnizate de reprezentanții ONG-urilor, dar nu în mod regulat.

Acestea sunt servicii municipale, de asistență socială, furnizori de asigurări de sănătate, agenții de proprietate și de închiriere, notari, autorități educaționale, școli; principalele organizații neguvernamentale care susțin solicitanții de azil, migranții legali și alți cetățeni străini.

În România, fiecare actor instituțional (Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Educației Naționale, Ministerul Muncii și Justiției Sociale, Ministerul Sănătății etc.) este responsabil privind integrarea străinilor în domeniul său de activitate, coordonarea și monitorizarea politicii revenind Ministerului Afacerilor Interne, prin intermediul Inspectoratului General pentru Imigrări (IGI), care are și atribuția de a oferi, prin structurile sale regionale, servicii specifice în vederea facilitării integrării în societatea românească diferitelor categorii de străini.

Obiectivul general al politicii privind integrarea străinilor care au obținut o formă de protecție în România, este acela de a-i ajuta să se autosusțină, să devină independenți față de asistența oferită de stat sau de organizațiile neguvernamentale și să participe activ la viața economică, socială și culturală.

În acest sens Inspectoratul General pentru Imigrări prin intermediul centrelor regionale vine în sprijinul acestor persoane prin oferirea unui pachet de servicii reunite în Programul de Integrare.

În cadrul programului de integrare sunt oferite se desfășoară trei tipuri de activități:

- a. cursuri de învățare a limbii române
- b. sesiuni de acomodare culturală
- c. sesiuni/activități de consiliere.

Inspectoratul General pentru Imigrări este desemnat la nivel național ca autoritate delegată pentru evaluarea ofertelor, a proiectelor, contractarea și efectuarea de plăți prin Fondul pentru Azil, Migrație și Integrare. Colaborarea Inspectoratului General pentru Imigrări cu organizațiile non-guvernamentale care activează în domeniu se realizează fie printr-un parteneriat încheiat între cele două instituții, fie în baza unui contract de finanțare rezultat în urma unei selecții de proiect.

Organizațiile care derulează cursuri, module de integrare socială sunt cele care implementează proiecte finanțate prin Fondul pentru Azil, Migrație și Integrare, precum: Organizația Integratională pentru Migrație-Biroul din România, Asociația Serviciul Iezuitilor pentru Refugiați din România, Institutul Intercultural Timișoara, Asociația Ecumenică a Bisericilor din România, Liga Apărării Drepturilor Omului, Fundația ICAR, Asociația Română pentru Promovarea Sănătății, Consiliul Național Român pentru Refugiați. Aceste proiecte se derulează la nivel regional:

- Regiunea 1: București, județele Ilfov, Dolj, Prahova Buzău, Dâmbovița, Argeș, Vâlcea Gorj, Brașov, Covasna, Giurgiu, Călărași, Ialomița, Teleorman și Olt;
- Regiunea 2 : județele Galați, Vrancea, Bacău, Vaslui, Tulcea și Constanța;

- Regiunea 3 : județele Suceava, Botoșani, Neamț și Iași;
- Regiunea 4 : județele Maramureș, Satu Mare, Sălaj, Cluj, Bistrița Năsăud, Mureș, Harghita, Sibiu și Alba;
- Regiunea 5 : județele Timiș, Arad, Bihor, Hunedoara, Mehedinți și Caraș Severin.

Cursurile de limba română sunt organizate de către Inspectoratul General pentru Imigrări prin colaborarea cu Ministerul Educației Naționale prin intermediul inspectoratelor școlare și completamentar de către organizațiile non-guvernamentale care acționează în domeniul azilului și integrării străinilor în România și care derulează anual anumite proiecte finanțate prin Fondul pentru Azil, Migrație și Integrare.

Cursurile de orientare culturală și sesiunile de consiliere sunt susținute de către ofițerii de integrare și personalul specializat din cadrul Centrelor Regionale ale Inspectoratului General pentru Imigrări și de către ONG-urile care acționează în domeniul azilului și integrării străinilor în România și care derulează proiecte finanțate prin fondul menționat anterior.

- Proceduri legale și administrative relevante

Aceste aspecte sunt incluse în sesiunile de consiliere și informare din programul de integrare socială, în funcție de nevoile individuale. Într-o etapă timpurie, beneficiarii sunt, de asemenea, însoțiți și îndrumați către instituțiile relevante.

Informații cu privire la atribuțiile instanțelor judecătorești în procedura de stabilire a statutului de refugiat sunt furnizate în timpul sesiunilor de consiliere juridică.

Alte tipuri de informații pot fi furnizate de reprezentanții ONG-urilor, dar nu în mod regulat.

Personalul IGI sau reprezentanții ONG-urilor pot furniza, de asemenea, informații la cerere. Proceduri legale și administrative relevante - plângeri adresate organismelor de promovare a egalității, la poliție, la instanțe etc.

Informații pot fi oferite la cerere de personalul IGI sau de către de către reprezentanții ONG-urilor.

3. Justiție și aplicarea legii

- Principii juridice - încălcări administrative, acte criminale, ceea ce este permis și ceea ce este interzis unui cetățean.

În cadrul sesiunilor de orientare culturală sunt predate informații privind valorile europene, drepturile omului, Constituția României precum și informații legate de infracțiuni și răspunderea penală.

- Organele de aplicare a legii - structura poliției și competențele acesteia.

Informații pot fi oferite la cerere de personalul IGI sau de către de către reprezentanții ONG-urilor.

- Sistemul judiciar; parchete și instanțele de judecată.

Informații cu privire la competențele instanțelor de judecată în procedura de determinare a statutului de refugiat sunt oferite în cadrul sesiunilor de consiliere juridică.

Formularea de plângeri adresate poliției în cazul încălcării drepturilor (în special problematica combaterii discursului instigator la ură).

Informații pot fi oferite la cerere de personalul IGI sau de către de către reprezentanții ONG-urilor.

4. Încălcarea drepturilor persoanei

Depunerea plângerilor la poliție în cazul în care sunt încălcate anumite drepturi (în special subiectul combaterii discursului de ură) - personalul GMF sau reprezentanții ONG-urilor pot furniza informații la cerere.

5. Drepturile persoanelor suspectate și acuzate

Drepturile (în timpul procedurilor judiciare) ale suspectului, individul acuzat de săvârșirea unei infracțiuni - personalul GMF sau reprezentanții ONG-urilor pot furniza informații la cerere.

6. Asistență juridică

- Principii juridice - în ce cazuri se acordă asistență juridică, ce condiții sunt pentru obținerea acesteia.

Solicitanții de azil beneficiază gratuit de asistență juridică pe parcursul derulării procedurii de azil.

Solicitanții de azil, persoanele cu o formă de protecție și cetățenii străini cu drept de ședere pe teritoriul României pot beneficia gratuit de servicii de asistență juridică cu privire la accesul la drepturile sociale prevăzute de lege, respectiv: sănătate, educație, piața forței de muncă, beneficii sociale, locuințe etc.

- Instituțiile principale și alte părți interesate - birouri de asistență juridică, activități pro bono / birouri de avocatură, alte ONG-uri.

Enumerăm mai jos o descriere sintetică¹:

Autoritățile statale cu competențe în integrarea refugiaților sunt:

- *Ministerul Afacerilor Interne – Inspectoratul General pentru Imigrări prin Direcția de Azil și Integrare(DAI)* este instituția care, potrivit legii deține rolul de coordonare a integrării refugiaților în România. Înființat în scopul gestionării unitare în domeniul imigrației, I.G.I. funcționează la nivel central și teritorial în subordinea Ministerului Administrației și Internelor, prin reorganizarea Oficiului Român pentru Imigrări (O.R.I.), noua structură preluând drepturile și obligațiile O.R.I. Reorganizarea a survenit ca urmare a numărului tot mai mare de cereri de azil, de străini luați în custodie publică în vederea returnării, precum și a situației operative în domeniile imigrației și azilului, care a cunoscut o evoluție constantă în România. Începând cu anul 2002, personalul IGI (fost ORI până în iunie 2012) a început să preia treptat acțiuni specifice integrării refugiaților (consiliere, medierea relației cu alte instituții ale statului etc.). *Inspectoratul General pentru Imigrări* este organ de specialitate al administrației publice centrale, cu personalitate juridică, în subordinea Ministerului Administrației și Internelor, înființat în iunie 2012 prin reorganizarea Oficiului Român pentru Imigrări care a fost înființat la data de 26.06.2007, prin reorganizarea Autorității pentru Străini și a Oficiului Național pentru Refugiați, precum și prin preluarea problematicii ce vizează eliberarea documentului ce atestă dreptul de muncă al străinilor.

Oficiul Român pentru Imigrări își exercită atribuțiile ce îi sunt date prin lege pentru implementarea politicilor României în domeniile migrației, azilului, al integrării străinilor și a legislației relevante în aceste domenii. Activitatea Oficiului Român pentru Imigrări constituie serviciu public și se desfășoară în interesul persoanei și al comunității, în sprijinul instituțiilor statului, exclusiv pe baza și în executarea legii.

- *Ministerul Muncii și Justiției Sociale, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă* acordă refugiaților accesul la presatații și beneficii de asistență socială, acces la angajare și la măsurile de protecție a șomerilor, în principiu, în condiții similare celor pentru cetățenii români.

- *Ministerul Educației Naționale*

¹ Witec Smaranda, suport de curs Asistența socială a refugiaților, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Universitatea din București, București, 2018

- Instituțiile aparținând *Ministerului Sănătății și Casei Naționale de Asigurări de Sănătate*.
- *Autoritățile locale* dețin responsabilitatea asigurării accesului refugiaților la venitul minim garantat, în condițiile prevăzute de lege pentru cetățenii români și accesul la presatații și beneficii de asistență socială *prin Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecție a Copilului* (47 de instituții, 41 județene și șase la nivelul municipiului București)
- *Consiliile locale*, intervin în special în domeniul asistenței minorilor neînsoțiți prin desemnarea de reprezentanți legali sau acordarea serviciilor de plasament familial.

În Convenția din 1951, în capitolele II, III, IV și V, sunt specificate recomandările referitoare la acordarea de suport în integrarea refugiaților în țara de azil. Recomandările constau în asigurarea fie a unui tratament similar cetățenilor țării de azil, de câte ori este posibil, fie a unui tratament diferențiat, dar nu mai puțin favorabil decât cel aplicat străinilor din țara gazdă, și include următoarele sectoare:

- statutul juridic² : statutul personal, proprietatea imobiliară și mobiliară, proprietatea intelectuală, drepturile de asociere, accesul la justiție ;
- activități lucrative³: profesii salarizate, angajarea pe cont propriu, profesii libere ;
- bunăstarea⁴ : raționalizarea diferitelor produse, locuințele, educația publică, asistența publică, legislația muncii și protecției sociale;
- măsurile administrative⁵ : asistența administrativă, libertatea de circulație, documentele de identitate și de călătorie, taxele fiscale, transferul bunurilor, refugiații aflați ilegal în țara de primire, expulzarea, interdicția de expulzare sau returnare, naturalizarea.

Din acest set de recomandări, sunt specificate ca domenii cheie, în care trebuie ca refugiații să beneficieze de același tratament aplicat propriilor cetățeni, următoarele domenii: proprietatea intelectuală, accesul la justiție, raționalizarea anumitor produse, învățământul primar, asistența publică, legislația muncii și securității sociale, taxele fiscale.

Organizații neguvernamentale naționale

JRS (Serviciul Iezuiților pentru Refugiați, <http://www.jrsromania.org>) este o organizație a Bisericii Catolice, care se ocupă cu asistența refugiaților în mai multe țări ale lumii, dezvoltând proiecte și programe de suport, implicând specialiști în consiliere juridică și psiho-socială, cadre medicale, precum și alți specialiști. Activitatea organizației se bazează mult pe suportul voluntarilor, implicați direct în proiecte, care au posibilitatea să comunice direct cu beneficiarii.

Prezență în România: JRS România desfășoară în prezent proiecte orientate spre asistarea multifactorială și complexă a beneficiarilor: asistență medicală, ajutoare de urgență, asistență socială, advocacy, asistență legală, cazare, educație și recreere, relocare.

Activitățile defășurate de JRS prin oferirea de consiliere profesională și servicii sociale, sunt menite în principal să acopere nevoile de bază ale persoanelor vulnerabile, în special în ceea ce privește cazarea și să îi pregătească în același timp pentru o viață normală și autonomă. JRS România organizează activități educative (cursuri de limba română, istorie, geografie, calculatoare, orientare culturală, etc.) și oferă asistență în vederea integrării pe piața muncii. JRS oferă beneficiarilor săi asistență juridică de specialitate, inclusiv în centrele de custodie publică unde acordă și

² Articolele 12 - 16 ale Convenției din 1951

³ Articolele 17 - 19 ale Convenției din 1951

⁴ Articolele 20 - 24 ale Convenției din 1951

⁵ Articolele 25 - 34 ale Convenției din 1951

asistență socială publică, unde acordă și asistență socială. Centrul de documentare al JRS pe informații din țara de origine oferă la cerere, informații în cazuri privind azilul sau străinii, în cazurile de repatriere voluntară și nu numai. Pentru cazurile vulnerabile, JRS acordă ajutoare de urgență (alimente, îmbrăcăminte, medicamente), dar și asistență medicală prin partenerii săi sau acoperă cheltuielile legate de consultații de specialitate, investigații și tratament.

O altă componentă a activităților JRS o reprezintă campaniile de conștientizare, de advocacy, precum și activități de cercetare pe diferite subiecte de interes.

CNRR (Consiliul Național Român pentru Refugiați, <http://www.cnrr.ro/>) este o organizație neguvernamentală care oferă asistență solicitanților de azil și refugiaților, înregistrează cazurile preluate și colaborează cu autoritățile de stat în vederea îmbunătățirii serviciilor oferite beneficiarilor. Organizația are activitate în centrul de cazare Stolnicu, unde oferă consiliere juridică și socială direct beneficiarilor. Asistența juridică constă în redactarea documentelor necesare în procedură, evaluarea cazului, asistența în instanță, iar activitățile sociale includ orientare culturală, curs de lim

OFRR (Organizația Femeilor Refugiate din România) este o organizație neguvernamentală, creată de către femei care au obținut statut de refugiat în România, care oferă asistență atât femeilor solicitante de azil și refugiate, cât și altor categorii de migranți. Printre proiectele derulate se află proiectul „Voci ale refugiaților”, prin care beneficiarii sunt implicați în procesul de luare a deciziilor, proiectul „Clubul refugiaților”, în care are loc schimb de experiențe și discuții pe problematicile de interes a refugiaților, și proiectul de acordare a ajutorului material obținut din donații voluntare. Pe lângă acestea, organizația mai oferă vizite la domiciliul persoanelor în dificultate, traduceri la cerere, organizarea evenimentelor multiculturală și a sărbătorilor, acordarea ajutorului material persoanelor vârstnice române.

Fundația ICAR (<http://www.icarfoundation.ro/>) este o organizație neguvernamentală care este specializată pe asistența victimelor torturii, iar printre beneficiari se numără și solicitanții de azil și refugiații din România. Serviciile oferite se referă, în primul rând, la evaluare și asistență medicală specializată (psihiatru, medic generalist, oculist, cardiolog, stomatolog, etc.) și la asistență socială (acces la servicii sociale în comunitate) și juridică (asistați de avocați). În paralel cu aceste activități ICAR organizează sesiuni de training și seminare orientate spre îmbunătățirea pregătirii profesionale a specialiștilor angajați.

ARCA (Forumul Român pentru Refugiați și Migranți, www.arca.org.ro) este o organizație neguvernamentală care are ca obiectiv protejarea drepturilor migranților și oferirea asistenței acestei categorii vulnerabile. Serviciile oferite se structurează pe mai multe dimensiuni, care includ:

- *monitorizarea integrării* – sensibilizarea opiniei publice, colaborare interinstituțională, demersuri pentru îmbunătățirea cadrului legislativ, consiliere
- *servicii sociale* – informare cu privire la drepturi și obligații, asistență materială și medicală pentru persoane cu venituri reduse
- *asistență juridică* – consiliere și depunerea actelor pentru stabilirea domiciliului în România, obținerea actelor pentru apatrizi și obținerea cetățeniei române persoanelor care se califică pentru acest drept
- *asistență în vederea angajării* - facilitarea contactului cu angajatorii, plata cursurilor de calificare.

Salvați Copiii este o organizație internațională care se ocupă de o multitudine de categorii vulnerabile de copii din lumea întreagă și oferă programe de nutriție, școlarizare, asistență comunitară, reintegrare familială, suport în criză, activități de educație fizică și alte programe. Organizația oferă servicii de centru de zi în centrul de cazare Stolnicu, în care desfășoară activități educative și de recreere cu copiii refugiați și solicitanți de azil, cărora le oferă și ajutoare materiale și plata taxei de grădiniță; cu ocazia sărbătorilor se organizează petreceri și se oferă cadouri tuturor copiilor; există un program de tabere și excursii de week-end.

Institutul Intercultural din Timișoara (I.I.T.) este o organizație non-guvernamentală autonomă, non-profit, cu activitate culturală, civică și științifică, fără scopuri politice, care acceptă și promovează valorile și principiile Consiliului Europei în materie de interculturalitate (<http://www.intercultural.ro/>): I.I.T. a fost înființat în 1992, cu sprijinul autorităților locale din Timișoara și al Consiliului Europei. Prin programele și activitățile sale, I.I.T. urmărește dezvoltarea dimensiunii interculturale în domeniile educației și culturii și promovează la nivel național și internațional un mediu al toleranței și dialogului specifice orașului Timișoara. În cei 20 de ani de experiență, I.I.T. a lucrat cu o rețea de parteneri de talie mondială, din care fac parte instituții publice, organizații ale societății civile și profesioniști pe probleme referitoare la educație, cultură, tineret și minorități.

Din 1992, **Institutul Intercultural Timisoara:**

- a implementat, la nivel local, regional, național sau internațional, în calitate de coordonator sau partener, peste 50 de proiecte pilot, în majoritatea lor legate de educația interculturală, cu suportul financiar al Consiliului Europei, al Comisiei Europene (Socrates, Leonardo, Phare), precum și al altor finanțatori din Europa și S.U.A.
- a publicat, ca rezultat al diferitelor proiecte, peste 30 de volume, în limbile română, franceză, engleză, spaniolă, slovacă și maghiară, precum și versiunile în limba română ale unor publicații ale Consiliului Europei, dintre care amintim: *Pledoarie pentru intercultural*, de Antonio Perotti, *Toți diferiți, toți egali - pachet educațional*, și *REPERE - Manual de educație pentru drepturile omului cu tineri*, ultimele două elaborate de Direcția de Tineret a Consiliului Europei.

Institutul Intercultural Timisoara a fost implicat activ în mai multe proiecte inițiate de Consiliul Europei pe următoarele teme

- Democrație, drepturile omului, minorități: aspecte culturale și educative;
- Toți diferiți, toți egali - campanie europeană a tineretului împotriva rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței;
- Educație pentru o cetățenie democratică;
- Educație de calitate pentru romi în Europa;
- Mediatori europeni romi;
- Autobiografia întâlnirilor interculturale.

Asociația pentru Apărarea Drepturilor Apatrizilor și Refugiaților - APADAR (www.apadar.ro).

Scopul organizației îl constituie apărarea drepturilor apatrizilor și refugiaților, în contextul legislativ internațional referitor la statutul acestora. Programele asociației se adresează solicitanților de protecție, celor care au obținut statutul de refugiat și apatrizilor de pe teritoriul României. Printre obiectivele organizației se numără informarea grupurilor țintă asupra drepturilor și obligațiilor ce le revin, susținerea grupurilor țintă pe durata desfășurării procedurilor legale și integrarea socială a refugiaților și apatrizilor.

Asociația Generație Tânără România (G.T.R., www.generatietanara.ro) cu filiale în București, Galați, Călărași, Iași, Bacău, Constanța. Organizația derulează un program de combatere a traficului de ființe și asigură asistență transfrontalieră pentru victimele traficului de ființe. Totodată, organizația dezvoltă programe de asistență socială, sprijin în reunificarea familiei, programe sociale și de sănătate pentru persoanele refugiate pe teritoriul României.

OIM România funcționează în baza: Hotărârii nr 568/1992 privind aprobarea Acordului dintre Guvernul României și Organizația Internațională pentru Migrație privind statutul juridic al organizației; și Legii nr 123/1998 privind acceptarea de către România a Constituției Organizației Internaționale pentru Migrație (<http://www.oim.ro/ro/>).

În data de 8 mai 2008, a fost înființat Centrul de Tranzit în Regim de Urgență (CTU), prima facilitate europeană de acest gen și al doilea din lume, în conformitate cu acordul tripartit încheiat între Guvernul României, Înalțul Comisariat pentru Refugiați al Națiunilor Unite (UNHCR) și OIM.

Principalele domenii de intervenție ale OIM România sunt:

- **Integrarea resortisanților din țări terțe (RTT):** OIM România a înființat o rețea națională de 15 Centre de Informare și Consiliere pentru Străini care facilitează integrarea socială, economică și culturală a resortisanților țărilor terțe în societatea românească. Mai multe informații privind procesul de integrare a RTT sunt disponibile online www.romaniaeacasa.ro
- **Repatrierea voluntară asistată și acordarea de sprijin pentru reintegrare (RVAR)** în țările de origine: OIM oferă migranților cu ședere ilegală/nereglementată în România posibilitatea de a se întoarce acasă cu demnitate și de a beneficia de un sprijin pentru reintegrare, odată ajunși acasă, care să le deschidă calea spre noi oportunități.
- **Relocarea refugiaților:** OIM România este unul dintre actorii cheie în procesul de relocare a refugiaților, alături de Înalțul Comisariat pentru Refugiați al Națiunilor Unite (UNHCR) și Guvernul României. Prin intermediul Centrului de Tranzit în Regim de Urgență (CTU) de la Timișoara, refugiaților li se oferă o multitudine de tipuri de asistență, într-un mediu sigur, pe toată durata șederii în CTU până la plecarea spre țara de relocare.
- **Lupta împotriva traficului de ființe umane:** Din 1999 până prezent, un număr de peste 1.500 de cetățeni români, victime ale traficului de persoane, repatriați din străinătate, au primit asistență specializată OIM.
- **Procesare medicală:** La solicitarea diferitelor guverne, OIM, în strânsă coordonare cu UNHCR și Ministerul Afacerilor Interne, furnizează servicii medicale pentru migranții și refugiații aflați în nevoie de relocare.
- **Transport asistat în Canada, Australia și SUA:** OIM sprijină achiziționarea biletelor de transport aerian (dus) la prețuri special negociate în cadrul unui program umanitar destinat celor care se stabilesc definitiv în Canada, Australia sau SUA și celor care pleacă în aceste țări, pentru muncă sau studii, cu o viză a cărei valabilitate este mai mare de un an.
- **Centrul de Vize pentru Canada:** OIM România gestionează Centrul Canadian pentru Cereri de Viză (CVAC). Centrul este operational din august 2013.

5.3. Proceduri relevante - cum să solicitați și să obțineți asistență juridică.

Procedurile de lucru ale IGI precum și metodologiile de derulare a proiectelor finanțate prin FAMI prevăd modalitățile de informare (sesiuni de informare, pliante, ghiduri, material audio-video) a solicitanților de azil, persoanele cu o formă de protecție și cetățenii străini cu drept de ședere pe teritoriul României.

II. Metodologia fundamentării predării dreptului național și a drepturilor fundamentale

1. Profilul și calificările profesorului

Cine predă - cadre didactice / experți externi; avocați / asistenți sociali / psihologi.

Sesiunile de informare, consiliere și acomodare culturală sunt susținute de juriști sau după caz, asistenți sociali. Ocazional se apelează și la voluntari.

2. Metode de predare

În sesiunile de informare, consiliere și acomodare culturală sunt folosite, ghiduri, manuale precum și material didactice auxiliare. Toate aceste activități sunt susținute și prin activități practice și recreative (vizite la muzee, vizionări filme, serbări multiculturale etc).

3. Includerea comunităților gazdă în sesiunile de orientarea socială.

Este încurajată interacțiunea cu societatea gazdă. În toate aceste activități sunt folosiți voluntari și mediatori culturali.

Conținutul corespunzător în cursurile de predare a limbii române - dacă se predă terminologia relevantă, precum și instruirea despre modul de scriere a unei cereri sau a unei reclamații.

Activitățile de învățare a limbii române, susținut de ONG-urile care derulează proiecte prin FAMI pot fi adaptate nevoilor individuale, astfel încât persoana să fie susținută în demersurile sale.

4. Studiu de caz⁶

Serviciul lezuit Român pentru Refugiați- **Centrul My Place**

Denumirea proiectului

„My Place – Centrul Cultural Multifuncțional – o punte pentru integrarea RTT în România”

Descrierea proiectului:

Proiectul propunea crearea unui Centru Cultural Multifuncțional (Centrul) care să fie un loc adecvat pentru desfășurarea a trei categorii principale de activități (socio-culturale, socio-educative, socio-recreative) destinate copiilor, tinerilor și adulților, inclusiv persoanelor vulnerabile din rândul resortisanților țărilor terțe (RTT).

Proiectul are patru componente principale: crearea Centrului Cultural Multifuncțional; dezvoltarea și derularea unei campanii de informare în vederea informării și implicării RTT în activitățile Centrului, precum și pentru promovarea activităților și a Centrului Cultural Multifuncțional; dezvoltarea și implementarea activităților adaptate nevoilor RTT în cadrul Centrului; activități de suport în implementarea proiectului.

⁶ <http://jrsromania.org/centru-my-place/>

Evenimentele și activitățile ce au avut loc în cadrul Centrului s-au pliat pe nevoile RTT, aceștia având posibilitatea de a se simți ca într-o mare familie multiculturală în care nu își pierd identitatea națională, ci o fac cunoscută și altora. Toate aceste activități au fost desfășurate prin intermediul personalului de specialitate, implicit din rândul comunităților de RTT. Impactul acestui proiect este datorat în mare măsură mediului plăcut creat prin implicarea RTT în activitățile directe, diferit de mediul de acasă sau de la școală, dar și datorită faptului că activitățile organizate au ținut cont de specificul cultural al RTT, prin consultările periodice cu aceștia. Spațiul pus la dispoziție este o clădire compusă din două corpuri și terenul aferent – aparținând organizației JRS România și care nu necesită costuri cu chiria. Spațiul a necesitat amenajări și dotări minime cu echipamentele necesare funcționării acestuia potrivit obiectivelor stabilite prin proiect. Locația se afla în zona semi-centrală a Bucureștiului, ceea ce îl face ușor accesibil pentru beneficiari. În același timp, campania de informare și promovare a Centrului are drept scop aducerea în mijlocul beneficiarilor (RTT) a informației referitoare la deschiderea centrului și la gama de activități culturale, sociale și recreative ale Centrului precum și avantajele și beneficiile implicării și participării la activitățile din Centru. Totodată campania va contribui la atragerea migranților și la diminuarea sentimentului de reticență față de nou și rezistența la schimbare cu care se confruntă o parte importantă din potențialii beneficiari de proiect. Campania de informare și promovare a Centrului Cultural Multifuncțional va avea totodată efecte benefice asupra integrării migranților din perspectiva îmbunătățirii cooperării RTT – societate gazdă și a gradului de toleranță.

III. Evaluarea impactului predării aspectelor de drept ca parte a programelor de orientare socială

1. Evaluările periodice și ad hoc existente ale sistemului de orientare socială

Pe parcursul anului 2017, 1553 de persoane cu protecție internațională au urmat programul de integrare și prin urmare au beneficiat de consiliere, sesiuni de acomodare culturală, cursuri de limba română etc.

IGI, conform atribuțiilor legale, monitorizează și coordonează activitatea instituțiilor statului și a ONG-urilor care derulează activități cu responsabilități în domeniul integrării.

2. Indicatori utilizați pentru evaluarea sistemului de orientare socială

În evaluarea activităților de integrare sunt folosiți ca indicatori de măsurare modalitatea de derulare a activităților propuse conform metodologiilor, redactarea și distribuirea materialelor informative, redactarea manualelor și a materialelor didactice auxiliare, liste de prezentă, evaluări inițiale și finale ale beneficiarilor etc.

3. Feedback-ul beneficiarilor privind satisfacția lor față de cursurile / modulele de orientare social (vă rugăm să atașați documente privind feedback-ul dacă sunt disponibile public)

Da, se are în vedere și feedback-ul venit din partea persoanelor care au beneficiat de astfel de activități.

IV. Concluzii și recomandări

- Capacitatea sistemului de orientare socială de a preda noțiunile de bază juridice și cele privind protecția drepturilor fundamentale
- Numărul persoanelor cetățeni străini beneficiari ai acestor cursuri juridice

În 2017, aproximativ 4000 de solicitanți de azil au beneficiat de activități de consiliere și acomodare culturală și 1553 de persoane cu protecție internațională au urmat programul de integrare.

Nu au fost identificate alte date.

- În ceea ce privește continuitatea – predarea aspectelor privind legea / drepturilor fundamentale, face parte dintr-un curriculum sau din sesiuni ad-hoc.

Există materiale special redactate pentru susținerea sesiunilor de acomodare culturală.

- În ceea ce privește domeniile acoperite.

Sesiuni de informare și consiliere cuprind informații cu privire la accesul la drepturile sociale prevăzute de lege, respectiv: sănătate, educație, piața forței de muncă, beneficii sociale, locuințe etc.

De asemenea, în cadrul sesiunilor de orientare culturală sunt predate informații privind valorile europene, drepturile omului, Constituția României precum și informații legate de infracțiuni și răspunderea penală.

- În ceea ce privește conținutul informației (cât de detaliat este materialul)

Informațiile sunt adaptate gradului de înțelegere al beneficiarilor.

- În ceea ce privește personalul didactic și abordarea acestuia

Personalul implicat este format din juriști sau asistenți sociali, persoana cu experiență în munca cu această categorie de persoane.

2. Recomandări

Domenii și aspecte care ar trebui să îmbunătățească

Sunt în curs de elaborate manuale și caiete de lucru redactate pe nivele de vârstă și educație, care conțin un bogat conținut de imagini suport, tocmai pentru a crește gradul de înțelegere.

- Potențialul cursurilor / modulelor de orientare socială pentru a insufla cultura respectului față de lege, toleranță zero față de rasism și xenofobie.

Obiectivele centrale ale studierii limbii române de către străini și ale activităților de orientare culturală și consiliere constau în dezvoltarea competențelor elementare de comunicare orală și scrisă ale copiilor, în familiarizarea cu principalele elemente de cultură și civilizație specifice spațiului de adopție și în motivarea acestora în vederea integrării în noul mod de viață și cuprinde o gamă vastă de activități din domenii diferite, precum educația, responsabilitate socială printre care se poate enumera măsuri de economie sustenabilă și incluziune socială, participare activă și exprimarea libertăților fundamentale.

În acest sens, este absolut necesar să se țină cont de contextul aparte în care se desfășoară activitățile de predare/ învățare și de profilul psihopedagogic..

Proiectarea curriculum-ului din perspectiva paradigmei comunicativ-funcționale presupune, la nivel metodologic, ca profesorul/lectorul să-și asume un rol nou, acela de a organiza demersul didactic, astfel încât să-i stimuleze și să-i motiveze pe elevi pentru învățare. Acesta devine manager eficient al procesului învățării, furnizor de informații, factor motivant al învățării, diagnostician. De asemenea, îi revine sarcina de a stimula încrederea elevilor în propriile capacități și de a crea o atmosferă de învățare pozitivă, în care să fie puse în permanență în valoare realizările și nu limitele învățării. Atingerea obiectivelor de învățare recomandate scoate în evidență necesitatea diversificării metodelor utilizate de către profesor în vederea realizării unor activități interactive, bazate pe cooperare (metoda audio-linguală, povestiri după imagini, învățare prin acțiune, învățare prin descoperire, brainstorming, etc.). Evaluarea procesului de învățare (formativă și sumativă), trebuie să aibă în vedere specificul fiecărui participant.

Referințe bibliografice

1. <http://www.vorbitiromaneste.ro/download/manual/Manual%20de%20initiere%20in%20limba%20romana%20si%20de%20orientare%20culturala%20pentru%20straini.pdf>
2. <http://www.vorbitiromaneste.ro/manual.php>
3. http://media.lit.uaic.ro/wp-uploads/RoStdStraini_programeAnalitice20102011.pdf
4. <http://lett.ubbcluj.ro/studii/an-pregatitor-romana/>
5. <https://www.fidescentre.ro/limba-romana-pentru-straini>
6. <http://www.migrant.ro/>
7. <http://www.intercultural.ro/pages.php?d=1&idc=81>
8. http://liceuljeanbartsulina.info/wp-content/uploads/2014/02/limba_romana-5_8.pdf
9. <http://irsromania.org/centru-my-place/>
10. Witec Smaranda, suport de curs *Asistența socială a refugiaților*, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Universitatea din București, București, 2018

Anexa 1

În perioada ianuarie – iunie 2010 Institutul Intercultural Timișoara, în parteneriat cu Universitatea de Vest din Timișoara, Centrul Cultural Româno-Arab din Timișoara și Asociația DiversEtica din București, a implementat proiectul Limba română – oportunitate pentru integrare socială și culturală. Proiectul a fost finanțat de Comisia Europeană prin Fondul European pentru Integrare, gestionat în România de Oficiul Român pentru Imigrări. Având în vedere rolul esențial și responsabilitățile structurilor Ministerului Educației, activitățile proiectului s-au desfășurat în strânsă coordonare și cooperare cu acestea. Proiectul și-a propus elaborarea unei metodologii și a unui ansamblu de suporturi didactice care să permită îmbunătățirea calității cursurilor de limba română și a sesiunilor de orientare culturală pentru cetățenii străini rezidenți în România.

<http://www.vorbitiromaneste.ro/> - acest website a fost realizat în cadrul proiectului Limba română - oportunitate pentru integrare socială și culturală.

Au rezultat următoarele materiale, disponibile online⁷:

- [Manual de limba romana pentru straini - incepatori](#)
- [Manual de limba romana pentru straini - avansati](#)
- [Manual de orientare socio-culturala pentru straini](#)
- [Manual de educatie interculturala pentru copii migranti în Romania](#)

⁷ <http://www.vorbitiromaneste.ro/>

Anexa 2⁸

Mai jos puteți găsi o serie de materiale-resursă gratuite pentru domeniile educaționale care reprezintă centrul expertizei Institutului Intercultural Timișoara.

Aceste materiale sunt ordonate în așa fel încât să fie utile în primul rând profesorilor de Educație socială pentru clasele V-VII. Unele dintre aceste materiale au fost încadrate în categoria care considerăm că e cea mai potrivită dar cu siguranță ar avea sens să fie incluse și în celelalte categorii (de exemplu Medierea conflictelor). De aceea vă recomandăm cu căldură să parcurgeți întreaga listă.

Materialele de mai jos nu suplinesc programele și manualele școlare ci sperăm să le completeze cu succes, să ușureze activitatea profesorilor și să contribuie la dezvoltarea de competențe necesare atât în rândurile profesorilor cât și în rândurile elevilor.

De asemenea, aceste resurse sunt deschise tuturor celor care sunt interesați/interesate de aceste domenii și doresc să învețe ei înșiși / ele însele sau să îi ajute pe alții să o facă. Ne-am bucura să ne spuneți cum le folosiți. Dacă doriți, scrieți-ne la iit@intercultural.ro.

Gândire critică și drepturile copilului

- Drepturile omului încep cu micul dejun: Instrumente educaționale pentru lucrul cu tinerii la nivel global în domeniul drepturilor omului – în limba engleză; colecție de activități și metode educaționale aplicabile în domeniul educației pentru drepturile omului; pe platforma Human Rights Start with Breakfast regăsiți activitățile ca fișe separate, precum și alte resurse valoroase pentru tema educației pentru drepturile omului.
- Compass: Manual de educație pentru drepturile omului cu tineri - în limbile engleză/franceză; poate fi accesat pe teme/activități/capitole; conține activități concrete și capitol teoretice; include un capitol despre drepturile copilului.
- Compassito - un manual de educație pentru drepturile omului, pentru copii - în limba engleză; poate fi accesat pe teme/activități/capitol și de asemenea poate fi descărcat în format pdf.
- Bookmarks - Un manual pentru combaterea discursului instigator la ură din mediul online prin educația pentru drepturile omului, în limbile engleză/franceză; varianta în limba română poate fi descărcată în format pdf.
- Manual de autoevaluare – în limba română; un manual pentru profesori sau alți educatori, care urmărește dezvoltarea competențelor de autoevaluare și transferul lor.
- Medierea conflictelor – în limba română; un material despre gestionarea conflictelor, incluzând exemple practice, activități și exerciții.

Educație interculturală

- Ghid de interculturalitate în contextul Serviciului European de Voluntariat - în limba română; include capitole teoretice și un suport de curs pe tema educației interculturale.
- Studiul „Măsurile pentru incluziunea romilor pe piața muncii: de la ipocrizie organizată la eficacitate reală” -

⁸ <http://www.intercultural.ro/pages.php?d=1&idc=81>

în limba română; include un capitol teoretic despre discriminare și rasism.

- Toolkit pentru dialog intercultural, în limba engleză.

- Going International: Opportunities for all – în limba engleză; este o broșură cu activități și îndrumări practice pentru educatorii care lucrează în medii internaționale pentru incluziunea tinerilor cu oportunități reduse; include activități aplicabile cu elevi din ciclul gimnazial, pentru dezvoltarea competențelor interculturale.

Educație pentru cetățenie democratică

- Ghidul „Elaborarea de strategii pentru incluziune și diversitate, pentru Agenții Naționale Erasmus+” - în limba engleză; include informații utile pentru realizarea unei strategii, adaptabile și pentru alte contexte.

- Fundamentele democrației. Set educațional pentru elevi din ciclul primar și profesorii lor:

- Ochilă și Vorbiluța învață despre autoritate, pentru elevi și pentru profesori
- Maricica Peștica învață despre viața personală, pentru elevi și pentru profesori
- Îngrijitorul de la zoo învață despre responsabilitate, pentru elevi și pentru profesori
- Ursuleții drepti învață despre justiție, pentru elevi și pentru profesori.

- Fundamentele democrației. Manuale pentru elevi mai mari, care tratează conceptele de autoritate, viață personală, responsabilitate și justiție, incluzând considerații teoretice și exerciții practice:

- Autoritatea
- Viața personală – Modulul 1, Modulul 2, Modulele 3 și 4
- Responsabilitatea
- Justitia.

- Cetățenie activă: Stimularea participării politice a tinerilor migranți – în limba engleză; material de training utilizat într-un curs internațional adresat tinerilor migranți; include un capitol despre metode de bază pentru educația despre participare civică adresată tinerilor.